

~~Մ/ԲԵԼԳ-1~~
~~Մ-95~~

ՀՈՌԻՍ ՄԵՐԵՐԼԻՆԳ

Մ Ա Յ Ը
Ե Ի

Կ Ա Պ Ո Յ Տ Թ Ո Չ Ո Ւ Ն Ը ⁽¹⁾

ՅՐԳՄ. Ս. Շ. ԳԱԼԻՈՆՃԵԱՆ

ՍԵՐԱՍԻԱ

ՄԱՐՏՈՒՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԼԵՐՍՈ ԵՒ ՍՐԱԳԵԱՆ

1914

84
Մ-65

10/2006

84

A-65

1-0

08 OCT 2010
19 NOV 2010

U/P 28.1
U-45

ՄՈՌԻՍ ՄԷՐԻԼԻՆԳ

84
U-65

Մ ա ճ ը

Ե Ի

Կ ա ղ ո Յ Տ Թ Ռ Չ Ո Ի Ն Ը

ՄԱՏԱԹԵՆԳ

ՅՐԳՄ. Ս. Չ. ԳԱԼԻՈՆՃԵԱՆ

ՍԵՐԱՍԻԱ

ԱՐԾՈՒՆԻ ԳԵՂԱՐԱՆՆԵՐԻ
ԳՐԱԴԱՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ
Կ' Պոլսո - 1908

ՄԱՐԶՈՒՄ
ԵՏՈՎՈՒԹԻՒՆ ՆԵՐՍՈ ԵՒ ՄԱՊԵԱՆ

1914

Армянское Управление
Ис.-уч.-
Справочная
Библиотека
Имя № 2438
Ирм Сов. Мин. Арм ССР

28 JUN 2013

6629

Сейчас в У.У.Д. дается
46ер. Мухомовых 46ер
46ер
Знаете (У.У.Д.)

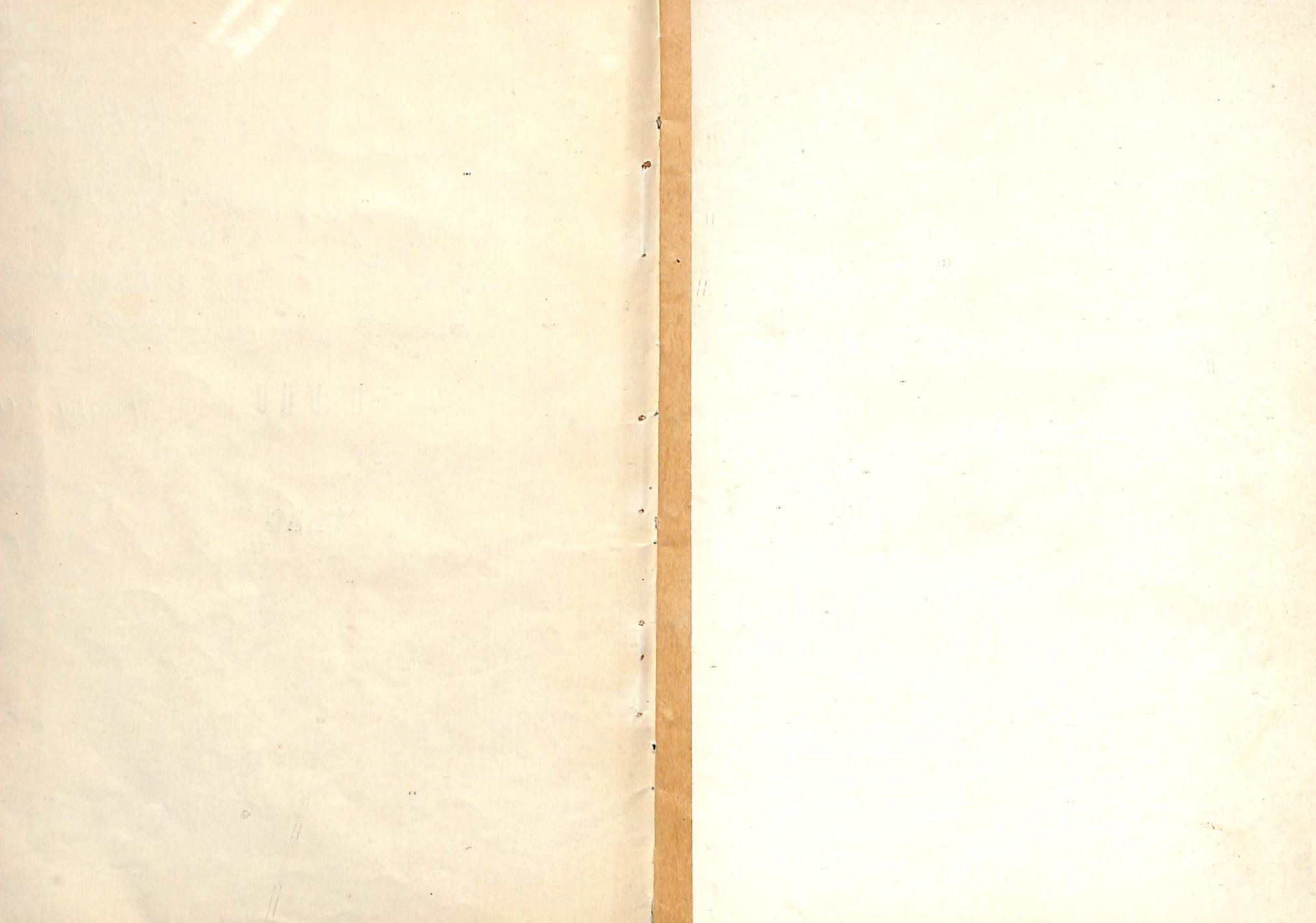
U. U. U

July 196

U. U. U

4790 - 2010

Charles Henry Holbrook

Լուսանոցի բարեկամ

Անցած ամստ, խաղաղ գիշերուան մը մեջ, շուսիկն դեւ, պարտիզի գերուխտ շակոյիկն վրայ, երազած պահուդ, սեւ-հոգի բարբարոսներ երբ կուրծքիդ գնդակահար ըրին, եւ անկէ ի վեր վայրկեան մ'իսկ չիրցի հաւասար թէ մեռար դուն:

Մեծ Մեծոդի մը «Մահուան» մութ խորհուրդին շուրջ, արտայայտած շուտոր մեծումներու բարգւաճութիւնս քեզի ձօնեղով՝ յայտնել կ'ըղձամ այն հաւաստի թէ դուն այժմ ձեռնարկած եւ «Փառաւոր Արկածախնդրութեան», եւ կ'սպրիս աստիճան մեջ: Բու հոգիդ յոյսի մահուր շող մըն էր. եւ «ճառագայթը չի բաղուիր»:

Ս. Լ. Գ.

ՄԱՀ

Մահը այն *կեսն* է ուր, բոլոր այն բաները որոնք կը խուսափին մեր աչալքոյութենէն, կը միանան եւ կը դաւակցին մեր երջանկութեան դէմ: Մահէն որքան սոսկանք, այնքան սոսկալի կը դառնայ ան: Մենք կը սխալենք մեր ուշադրութիւնը կռակ դարձնել մահուան գաղափարին, փոխանակ հակասաբաց անոր ընդառաջ երբալու: Մահը կը յանձնենք բնագոյի աղօս ձեռներուն, առանց մեր իմացականութեան մէկ ժամը նուիրելու անոր:

Զարմանալի է որ, մահուան գաղափարը, որ պէտք էր ըլլար անենէն կաստիւտ եւ լուսաւոր գաղափարը — ըլլալով ամենէն հաստատ եւ անխուսափելի — կը մնայ ամենակարճ եւ ամենայեւամնացը մեր գաղափարներուն: Մահուան վրայ մըսածել կը սկսինք այն ասէն միայն, երբ այլեւս չունինք զօրութիւն ոչ միայն մտածելու այլ նաեւ շնչելու:

Պէտք է շուտաւորեմք մահուան գաղափարը: Մեզմէ իւրաքանչիւրը աղէկ կ'ընէ իր իմացականութեան զօրութիւնովը եւ իր օրերուն լոյսովը լուծելով մահուան գաղափարը. այն ասէն կարող պիտի ըլլայ ըսել մահուան. «Ձեմ գիտեր ո՛վ ես դուն. երբ գիտնայի, տերդ կ'ըլլայի, բայց այն օրերուն երբ իմ աչքերս աւելի լաւ կը տեսնէին, ես սորվեցայ քե ինչ, չես դուն, այդ բաւ է քեզ արգիլելու իմ տեսք ըլլա-

լէ»: Այսպէս մեզմէ իւրաքանչիւրը ազատաձ յիսի ըլլայ հոգեվարքի ցաւերէն. մեզմէ իւրաքանչիւրը, մահուան վայրկեանին, փոխանակ արտասանելու մեռնողին ահարկու աղօթքը, որ անդունդներու աղօթքն է, պիտի արտասանէ աղօթքը իր կեանքի բարձունքներուն՝ ուր պիտի խմբուին խաղաղութեան հեռահասկներ, — նման, իր կեանքի ամենէն ակոնակիտ եւ յսակ խորհուրդներուն: Միքէ այդ աղօթքներու աղօթքը չէ: Չէ որ նումարիտ եւ արժեքաւոր աղօթք մը ամենազեւմ եւ անշահախնդիր ջանն է հասնելու եւ ընդգրկելու անծանօրը:

Պէտք է մահը ազատենք այն բոլոր բաներէն որոնք նախընթաց են անոր: «Բժիշկները եւ քահանաները», կ'ըսէ Նաբոլեոն, «շատնց ի վեր սկսած են մահը դժնդակ դարձնել»: Պէտք է մահը ազատենք այն բոլոր բաներէն որոնք անոր շէն վերաբերիր: Մենք վերջին հիւանդութիւնը մահուան կը վերագրենք եւ այդ շիտակ չէ: Հիւանդութիւնները ոչինչ ունին հասարակաց այն բանին հետ որ կը վերջացնէ զանոնք: Հիւանդութիւններ մաս կը կազմեն կեանքի եւ ոչ քէ մահուան: Բժիշկներ յանախ կ'երկարածըգեն հոգեվարքի ցաւերը, ջանալով ենթական ազատել մահուան նիրաններէն: Բայց անգամ մը որ բժիշկը եւ հիւանդը ստուրմ րլլան ինչ որ պէտք է, այլեւս ոչ մէկ բնական եւ բնազանցական պատճառ չի կրնար գոյութիւն ունենայ արգիլող որ մահուան գալուստը բունի գալուստին չափ նիւրբնկալելի չըլլայ: *Գերեզմանի ստակումներն աչ մահուան չեն վն-*

րարելիր: Միքէ մահն է որ կը փորէ մեր գերեզմանները. երբ չենք կրնար առանց ստակումի մտածել գերեզմանին մէջ հանգչող սիրելիներու մասին, արդեօք մահն է որ զանոնք հոն դրած է, քէ ոչ մենք: Մահը կ'իջնէ մեր վրայ կեանք մը սանելու կամ ձեւափոխելու համար. մահը դատենք իր ըրածէն, ու ոչ քէ իր գալէն առաջ եւ մեկնելէն ետք մեր ըրածէն: Երբ նումարիտ բարձրութենէ մը դիտուի, տարալուծուող մարմին մը աւելի խորեղի չէ քան քառամող ծաղիկ մը կամ փշուղ քար մը: Մահը ոչ այլ ինչ է բայց միայն անմահ ծնունդ մը: Մահուան պատկերը, մարդերու երեւակայութեան մէջ, ամեն բանէ առաջ կախուած է քաղումի արարողութենէն. եւ քաղումի արարողութիւնները կը կառավարեն ոչ միայն մեռնողին բախտը, այլ նաեւ մնացողներուն երջանկութիւնը: Մահուան յատուկ միակ սարսափ մը կայ. այն անծանօթին սարսափը որուն մէջ կը նետէ մեզ մահը: Մահը նակատելու ատեն չվարանինք մեր միտքերէն վանել ինչ որ դրական կրօնները դրած են հոն այդ մասին: Անոնցմէ եւ ոչ մէկը չի ներկայացներ ապացոյց մը՝ որուն առջեւ կրնայ խոնարհիլ իմացականութիւնը: Մենք կը գրտնուինք անդունդին առջեւ. այդ անդունդը պարպուած է այն բոլոր երազներէն որոնցմով զայն լեցուցած են մեր նախնիք: Անոնք գիտնալ կը կարծէին ինչ որ կայ հոն. մենք գիտենք ինչ որ չկայ հոն: Միակ կէտը որ կը հետաքրքրէ մեզ. սա է. — անծանօրը որ մեզ պիտի վիճակի, ահարկու է քէ ոչ:

Կրօններէն դուրս չորս կարելի լուծումներ կան այս հարցին: 1. Կասարեալ անեացում: 2. Վերապրում մեր այսօրուան գիտակցութիւնով: 3. Վերապրում առանց ոեւէ գիտակցութեան: 4. Վերապրում տիեզերական գիտակցութիւնով կամ գիտակցութիւնով մը որ տարբեր է այս աշխարհի մեջ մեր ունեցած գիտակցութենէն:

1. *Անկացումը անկարելի:* Մենք բանասերկեալներն ենք անհունութեան մը որուն մեջ ոչինչ կ'ոչնչանայ, որուն մեջ ամեն բան կը ցրուի բայց բան մը չ'ոչնչանար: Մեր մարմինն ոչ մէկ հիւլէն, մեր ջիւղերուն ոչ մէկ քրքոււմը չի կրնար երբալ տեղ մը ուր անեանայ. որովհետեւ, չկայ տեղ մը ուր ոեւէ բան դադրի գոյութենէ: Ոեւէ բան մը ոչնչանալու համար հարկ է որ ոչնչութիւնը գոյութիւն ունենայ. եւ երբ, ոչնչութիւնը գոյութիւն ունի, ինչ ձեւի սակ կ'ըլլայ թող ըլլայ, այլեւս ոչնչութիւն ըլլալէ կը դադրի: Ամեն պարագայի սակ, եւ այս միայն կը հետաքրքիր մեզ, երբ անեութիւնը կարելի ըլլար անգամ, քանի որ ան բան մը չէ, չի կրնար սոսկալի ըլլալ:

2. *Մեր եսին անեւեկն հաստատուն կէտք մեր յիշողութիւնն է:* Լ՞նչ կազմութիւն ունի այս ետք որ մեզմէ իւրաքանչիւրը տիեզերքի կեդրոնը կը դարձնէ: Ետք մեր մարմինն զգացողութիւններէն կազմուած է քէ մեր խորհուրդներէն՝ անկախ մեր մարմինէն: Մեր մարմինը ինքզինքին գիտակից պիտի ըլլա՞ր առանց մեր միտքին: Միւս կողմէ, ի՞նչ պիտի ըլլար մեր միտքը

առանց մեր մարմինին: Մենք առանց միտքի մարմիններ կը հանչանք. բայց ոչ միտք՝ առանց մարմինի: Այս ետք ոչ մեր մարմինն է ոչ ալ մեր միտքը: Երբ կը ջանանք վերջնական վերլուծման մը ենթարկել զայն, կը զսնենք որ ան ուրիշ բան չէ այլ միայն յիշողութիւններու յաջորդութիւն մը, գաղափարներու, զգացողութեան, ունակութիւններու եւ գիտակից կամ անգիտակից հակազդեցութիւններու մէկ շարք՝ շրջապատող երեւոյթներու դէմ: Այս միգամածին, եսին, ամենեւնի հաստատուն կէտք յիշողութիւնն է, որ արտաքին, երկրորդական կարողութիւնն է մեր մտքին եւ կրնայ աներեւութանալ մեր առողջութեան ամենաթեթեւ մէկ խանգարումովը: Ինչպէս անգլիացի ֆերրոլ մը ըսած է շատ իրաւամբ, այն որ բարձրագոյն կ'աղաղակէ յաւիտեանականութեան համար, իմ եսիս բուն մասն է որ պիտի կորսուի: Արդ, ինչ որ կը բաղկացնէ մեր գիտակցութիւնը, մեր մարմինէն կուգայ: Մեր միտքը լոկ կը կազմաւորէ այն ինչ որ կը հայրայրուի մարմինէն: Լ՞նչպէս, ուրեմն, այդ միտքը կրնայ մնալ այն ինչ որ էր, երբ այլեւս գոյութիւն չունի այն մարմինը որ կազմեց զայն: Այնպէս կը թուի ուրեմն քէ, մեր ներկայ գիտակցութիւնով վերապրիլ այնքան անհնարին եւ անհասկնալի է, որքան կասարեալ անեացումը: Երբ նոյնիսկ կարելի ըլլար, բնաւ սոսկալի չպիտի ըլլար: Երբ մարմինը վերանայ, պիտի վերջանան նաեւ Ֆիզիքական ցաւերը. ֆիզիքական ցաւերուն հետ պիտի վերջանան նաեւ իմացական եւ բարոյական

ցաւերը. որովհետեւ, երբ հնճեց, պիտի գտնենք որ այս վերջինները յառաջ կուգան մեր զգայարաններու բնաւորութիւններէն եւ կապերէն: Մեր հոգին կը զգայ մեր մարմինին եւ շրջապատող մարմիններու սառապաններուն հակազդեցութիւնը. մեր հոգին չի կրնար սառապիլ ինն իր մեջ կամ իր ընդմեջէն: Հոգին իրեն յատուկ ցաւ մը ունի, այն է չգիտնալու ցաւը. անգամ մը որ ազատի մարմինէն, կրնայ սառապիլ այն մարմինին վերջիւնումը միայն: Հոգին անզգայ է այդ բոլոր բաներուն որոնք երջանկութիւն չեն: Հոգին նակասագրուած է միայն անսահման ուրախութեան համար, որ գիտնալու եւ հասկնալու ուրախութիւնն է:

3. Առաջին ակնարկով առանց զիտակցութեան վերապրիլը ամենեւնի հաւանականը կը թուի: Ասիկա հաւասար է անեացումի: Անոնք որ ամենեւնի դիւրին կերպով լուծել կ'ուզեն այս հարցը, կ'ընդունին այս տեսութիւնը: Անոնք վախճալու բան չունին: Մարմինը կը տարալուծուի եւ այլեւս չի կրնար սառապիլ միտքը, անջատուած ցաւի եւ հանոյի աղբիւրէն, մարմինէն, կը ցրուի, կը մարի անսահման խաւարի մեջ: Ու ինչ որ կը հետեւի մեծ խաղաղութիւնն է որուն համար այնքան յաճախ կ'աղօթեն — անչափ, աներազ եւ անարբուն ինքն: Բայց այս լուծումը հեղգութիւնը փաղաքեղ լուծում մըն է: Այս լուծումը ընդունողները մեր ներկայ գիտակցութենէն զատ գիտակցութիւն չեն նանչնար: Այս հարցը սակայն, սերտօրէն կուպուած է

մեր եղանակաւորուած գիտակցութեան: Բնաւ յոյս չկայ զայն լուծելու. բայց գեթ ազատ ենք մխրճիլ անոր մտութեան, մեջ որ քերեսս հաւասարապէս խիս չէ ամեն կէտի վրայ:

Փառաւոր արկածախնդրութիւնը: Հոս կը սկսի բաց ծովը. միակ արկածախնդրութիւնը որ կը վայրէ մարդկային կուրծքի մը: Սորվինք մահը նկատել իբր կեանքի մէկ ձեւը որ չենք հասկնար դեռ. անոր վրայ նայինք այն նոյն աչքով որով կը նայինք ծնունդի վրայ: Երբ ծնանելի առաջ, արտօնուէինք ընտել մահուան փառաւոր ժամուն եւ չգոյութեան միջեւ, մեզմէ ո՛րը պիտի ուզէր գալ այսպիսի աշխարհ մը՝ ուր այնքան քիչ բան կայ սորվելու, երբ վստահ չըլլար որ այս աշխարհը պիտի բոլու եւ պիտի մտնէ անհունութեան մեջ, հոն աւելի սորվելու համար: Կեանքի ամենալաւ մասը այն է որ մեզի կը պատրաստէ այս վայրկեացը. մահը միակ նամբան է որ մեզ կ'առաջնորդէ այն մողակակ դուռը՝ ուրկէ կը մտնենք այն անբախտատէր խորհրդաւորութեան մեջ՝ ուր դժբախտութիւնները եւ սառապանները ~~չ~~ եւս են, ուր ամենավատ որ կրնայ պատահիլ մեզի, աներազ ինքն է՝ որ պատնամեծ երանութիւնը կը սեպենք աշխարհի մեջ:

Սահմանաւոր ետք սանջակ մըն է: Այդ բաց ծովը խորաչափելի առաջ, դիտել սանք անոնց որոնք կը փափաքին պահել իրենց առաջնական ետք, քի անոնք կը վերակոչուին այն չարչարանները որոնցմէ կը ստուգուին: Ետք սահմաններ կ'ենթադրէ. Ետք

չի կրնար շարունակել իր գոյութիւնը առանց ան-
ջատուելու իր օրջապատէն: Որքան զօրաւոր է նոր,
այնքան նեղ են իր սահմանները, եւ այնքան տառ-
պազին. որովհետեւ, միտքը երբ տեսնէ իր սահմանները,
պիտի ուզէ գլխի անցնիլ զանոնք. հետեւաբար յաւեր-
ժական պայքար մը գոյութիւն պիտի ունենայ իր
հոլութան եւ իր ըզձանկներուն միջեւ:

Միւս կողմէ, անոնք որ կ'ուզեն իրենց ներկայ
նստվը վերապրիլ, անոնց կ'ըսենք որ իրենց խոր-
հուրդին կամ հոլութան մէկ մասնիկին վերապրումը
բաւական պիտի ըլլայ զիրենք վերանորոգել կրկին
անհունութեան ծոցին մէջ. եթէ անհնարին կը բուր
որ շարժում մը, քրքում մը, նառագայքում մը
դադրի եւ անեանայ, ինչո՞ւ ուրեմն խորհուրդ մը
դադրի եւ անեանայ: Մեր հոգեկան հոլութիւնը, ա-
զատագրուած իր մարմինէն, եթէ չլուծուի անհու-
նութեան մէջ, պիտի զարգանայ հոն եւ անի ընդմիտ:
Շատ կարելի է որ մեր այսօրուան բարձրագոյն ըզ-
ձանկները մեր ապագայ զարգացման օրէնքները պի-
տի ըլլան: Ամեն պարագայի սակ մեր հոլութիւնը
նակատագրուած է ապրիլ անհունութեան մէջ եւ
անհունութիւնը երանութիւն է:

*Ի՞նչ պիտի ըլլայ մեր վիճակը անհունութեան
մէջ: Անհունութիւնը երկու հանգամանքով կը ներ-
կայանայ մեզի. մէկը մեր բանականութեան ըմբռ-
նած անհունութիւնը, միւսը մեր զգայարաններ-
ուն: Ըստ մեր բանականութեան, տիեզերքը ան-
սահման է ժամանակի եւ միջոցի մէջ. անսկիզբ*

եւ անվախնան. նաեւ աննպատակ, որովհետեւ, եթէ
ունենար ռեւէ նպատակ, անոր հասած պիտի ըլլար
անցած տարիներու անհունութեան մէջ: Աշխարհներ
եւ մարդեր ռեւէ ազդեցութիւն չունին անոր վրայ:
Ինչ որ էր ան սկիզբէն. նոյնն է. եւ պիտի մնայ
ընդմիտ: Այսպէս, ըստ բանականութեան, անհու-
նութիւնը կատարեալ, բացարձակ եւ անփոփոխ է:
Իսկ, ըստ մեր զգայարաններուն, այդ բացարձակ,
կատարեալ տիեզերքին մէջ կը բաւալին միլիոնաւոր
աշխարհներ, սահմանուած ժամանակի եւ միջոցի
մէջ. ասոնք կը ծնին, կը մեռնին եւ վերստին կը
ծնին. ասոնք ամբողջին մաս կը կազմեն. եւ մենք
այս մասերը միայն գիտենք. ան որ տեղ մը չերբար,
առլի է այնպիսի մասերով որոնք տեղ մը կ'երբան:
Այսպէս, ըստ մեր զգայարաններուն, անհունութիւնը
դեռ կը փնտռէ ինքզինքը, դեռ բարեօրջուելու վրայ,
դեռ ի լինելութեան է:

Արդ, այս երկուքն որն ալ որ ըլլայ նամարիսը,
հարցնենք. ի՞նչ պիտի ըլլայ մեր նակատագիրը այդ
անհունութեան մէջ: Արդեօք ապերջանի՞կ պիտի ըլ-
լանք հոն. — դժուար քէ. տիեզերք չի կրնար ապեր-
ջանկութեան համար գոյութիւն ունեցած ըլլալ, ոչ
իր ամբողջութեանը մէջ ոչ ալ իր մասերուն. կիտ
մը չարչարել նոյնն է աշխարհ մը չարչարելուն հետ.
Եւ եթէ տիեզերք կը չարչարէ իր աշխարհները, իր
մասերն է որ կը չարչարէ. իրերու բնական բերումը կը
պատշապանէ մեզ. անկարելի է որ ցաւը, տառապան-
քը տիեզերքի տեսական օրէնքը ըլլայ, տիեզերք ինքնիր

օրհնէր եւ միակ տէր պէտք է ըլլայ. երբ տիեզերք
ապերջանիկ ըլլայ, այդ կը նշանակէ որ ան կ'ուզէ
իր ապերջանկութիւնը, եւ երբ տիեզերք կ'ուզէ իր
ապերջանկութիւնը, ուրեմն խենթ է տիեզերքը. եւ
երբ տիեզերք մեզի խենթ կը բուի, այդ կը նշան-
ակէ որ մեր բանականութիւնը ամեն բանի հակա-
ռակ կը գործէ, եւ կամ, կարն խօսուով, կը դասէ
ինչ որ երբեք չի հասկնար:

Բայց տղայական է խօսիլ երջանկութեան կամ
ապերջանկութեան մասին, երբ խօսքը անհունութեան
մասին է: Նրջանկութիւնը կամ ապերջանկութիւնը
այնքան անհաստատ, մասնական գաղափար մըն է
որ շուտով օղբ կը ցնդի երբ անոր սահմաններէն
անդին կը կոխենք: Նրջանկութիւնը եւ ապերջան-
կութիւնը կը լառաշանան մեր ջիղերուն քանի մը
պատահումներէն. մեր ջիղերը շինուած են ամենէն
նուրբ բաներն զգալու. եւ ինչ բան որ իբր ցաւ կը
զգան, կրնան նոյնը իբր ուրախութիւն զգալ:

Յաւերժական զարուն եւ պատանութիւն: Փո-
խանակ վախճալու անջրպէտի միայնութենէն, բո-
ցերէն, աշխարհներու բախումէն, լաւ կ'ըլլար ինք-
զինքը համոզել այսպէս, քե, մեր մտքին վրայ քա-
նի մը պտուղներու յաւելումով կրնանք անջրպէտի
ջերմաստիճանը, լուրջիւնն ու խաւարը՝ անուշ գար-
նան մը, աննման երաժշտութեան մը եւ աստուա-
ծային լոյսի մը վերածել: Աւելի դիւրին կ'ըլլար
ինքզինքնիս համոզել քե այն արկածները գորս տես-
նել կը կարծենք անհունութեան մեջ, ոչ այլ ինչ են

ոչ այլ ինչ են այլ միայն կեանքը. մեկը նիւթի եւ
նոգիի այն տոներէն՝ երբ, մահը, արտախնով զէր
մեր երկու բնամիները — ժամանակը եւ միջոցը —
կ'արտօնէ մեզ մասնակցիլ այդ տօնին:

ՄՕՈՒԽՍ ՄԷՔԵՐԼԻՆԵԿ

Աժիտիէջ՝ Ս. ԳԱԼԵՕՆՃԵԱՆ

ՄԱՍԿՈՒՊԵՐԱՆ

4490-2010

Բ. ՄԱՍ

ԿԱՊՈՑՑ ԹՈՂՈՒՆԸ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍԲ

Մօռխա Մեքերչինգ ապրող Պեչնիգացի ամենա-
մեծ գրագետն է, եւ համաշխարհային համբաւ կը
վայելի. ղեռ անցած տարի Եօպելի մեցանալը խղեց:
Իր ԿԱՊՈՅՏ ԹՈՉՈՒՆԸ «էփօլէ» գրականութեան
գլուխ գործոց մըն է. փոքր յասարումներով զայն
հայացնելով, կ'ուզենք մեր ժողովուրդին ներկայացնել
Տիեզերական համբաւ վայելող մեծ գրական դիմք մը:

ԿԱՊՈՅՏ ԹՈՉՈՒՆԸ փիլիսոփայութիւնն է Եր-
ջանկութեան, սրտկերացուած այնքան հմտութեամբ ար-
դի գիտական եւ ընկերային շարժումներու եւ ապա-
գայ տեսականներու խորհրդանշապաշ ընդերդու-
մովը:

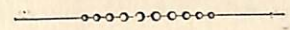
Գոյութիւն ունի՞ ԿԱՊՈՅՏ ԹՈՉՈՒՆԸ — Եր-
ջանկութիւնը: Դեռ ոչ՝ մեր ներկայ ապերջանիկ կեան-
քին մեզ. քերեւս գոյութիւն ունենայ «Ապագայի Թա-
գաւորութեան» մեզ:

1913. Նոյ. 6.
Սըվազ

Ս. Ն. Գ.

ԿԱՊՈՅՏ ԹՈՉՈՒՆԸ

ԳԵՏԱԹԵԱՆ

Ա. ԱՐԱՐՈՒԱԾ

Տեսարանը կը ներկայացնէ փայտահարի մը
խրհիքը. մեջը կը տեսնուին օճախ մը, պահարան մը,
հացի տապակ մը, ժամացոյց մը, հախարակ մը, եւլն.
պահարանին առջեւ Շունը եւ Կատուն քերեւին պո-
չերնուն կը կնանան, երկու փոքրիկ տղաներ, Թիլ-
թիլ եւ Միթիլ, փոքր եղբայր, կը կնանան:)

Թիլթիլ — (արթննալով) Միթիլ:

Միթիլ — Թիլթիլ:

Թիլթիլ — Կը քնանա՞ս:

Միթիլ — Դո՞ւն:

Թիլթիլ — Ի՞նչպէս կընամ քնացած ըլլալ քանի որ
հետը կը խօսիմ:

Միթիլ — Ըսէ՛, այսօր Ծնօ՞ւնդ է:

Թիլթիլ — Այո՛, բայց Հայր Ծնունդը այս տարի մե-
զի բան չպիտի բերէ եղբր:

- Միբի — Ինչո՞ւ :
  - Թիբի — Որովհետեւ քաղաք գայող և լուր ատող չկայ, բայց գալ տարի պիտի բերէ :
  - Միբի — Գալ տարին շատ հեռո՞ւ է :
  - Թիբի — Բաւական, բայց այս գիշեր հարուստ աղաքներուն պիտի գայ :
  - Միբի — Իրա՞ւ :
  - Թիբի — Բան մը գիտեմ :
  - Միբի — Ի՞նչ :
  - Թիբի — Ելլենք անկողնէն :
  - Միբի — Պէտք չէ ելլենք :
  - Թիբի — Ինչո՞ւ, մեզ տեսնող չկայ :
  - Միբի — Օ՛հ, ինչքան կը զուարճանան :
  - Թիբի — Դէմի տունը, հարուստ աղաքներն են, Մնտնդի ծառը կը դարգարեն :
- (Երկու զգալները մինչ այսպէս պատահան ելլած հիանալով եւ մանկական բղձաններով կը դիտէին դէմի սան հարուստ զգալներուն զուարճութիւնը, դուռը կը բաղխէ մէկը, զգալը երկչոտութիւնով կը բանան դուռը, ներս կուգայ կուզ, կաղ եւ կարնասես Ոգի մը.)
- Ոգի — Դուք հոս՝ երգող խոտը կամ կապոյտ Թըռչունը ունի՞ք :
  - Թիբի — Խոտ մը ունինք, բայց չի կրնար երգել :
  - Միբի — Թիլթիլ Թըռչուն մը ունի :
  - Թիբի — Բայց ուրիշի չեմ տար ես :
  - Ոգի — (ակնոցը կը դնէ՝ վանդակին քոչուներ ֆենեշու նախար) Ատիկա չեմ ուզեր. բաւական կա-

- պոյտ չէ, պէտք է երթաք և գտնէք իմ ուզած կապոյտ Թըռչունս :
- Թիբի — Բայց չեմ գիտեր տեղը :
- Ոգի — Ես ալ չեմ գիտեր, ասոր համար պէտք է փրկարուել արդէն. անպատճառ պէտք է ինծի, իմ աղջկանս համար է՝ որ շատ հիւանդ է :
- Թիբի — Ի՞նչ ունի, ո՞ր տեղը կը ցուի :
- Ոգի — Ազէկ չենք գիտեր, կըջանիկ ըլլալ կ'ուզէ :
- Թիբի — Կօշիկ չունինք :
- Ոգի — Ատիկա հոգ չէ, ես ձեզի մողական գրկխարկ մը պիտի տամ. ահաւասիկ :
- Թիբի — Օ, ի՞նչ սիրուն կանաչ գլխարկ մը. այդ մէջի փայլող առարկան ի՞նչ է :
- Ոգի — Ատիկա մեծ աղամանդն է որ մարդերու տեսնել կուտայ :
- Թիբի — Չի՞ վրասեր :
- Ոգի — Ընդհակառակը, դուն անով նոյնիսկ իրերու ներսը կրնաս տեսնել. զօր օրինակ. հացին, գինիին, պղպեղին հոգին :
- Թիբի — Շաքարին հոգին ալ կրնամ տեսնել :
- Ոգի — Անչուշա, անով կրնաս անցեալը և ապագան իսկ տեսնել :
- Թիբի — Հայրիկը զայն ձեռքէս կ'առնէ :
- Ոգի — Չի տեսնիր որ. ոչ ոք կը տեսնէ զայն որքան ատեն որ զրուխիդ մէջ է :

(Երբ Թիբի աղամանդը ձեռքը կ'առնէ եւ զայն փոքրիկ մը կը դարձնէ իր ձեռքին մէջ, յանկարծական եւ ապշեցուցիչ փոփոխութիւն մը կը տեսնուի

ամեն բանի վրայ. հոն գտնուած ոգիի խորանը՝ հիանալիօրէն գեղանի իշխանուհիի մը կը փոխուի. կայծաբերը, որոնցմով շինուած են խրճիթիւն որմերը, կը շողշողան, կապոյտ գոյն կը հագնին, կը բափանցկանան եւ կը փալփիւն ամենաբանկազին ֆաբերու նման: Համեստ կան կարասիներ կը կենդանանան եւ կը նշուեն. փայտէ սեղանը մարմարէ սեղանի մը լուրջ եւ ծանր կերպարանք կ'առնէ. ժամացոյցին դէմը կը քարքէ իր աչքերը եւ ֆաղցրօրէն կը խնդայ եւ նօճանակը պարունակող դուռը կը բացուի եւ ժամերը դուրս ելլելով իրարու ձեռքէ բռնած եւ ծիծաղկոտ՝ կը սկսին պարել ֆաղցր երաժշտութեան մը չափին համաձայն:)

ԹԻՐԻՒ. — *Ինչու պատերը այսքան փայլուն են, շաքար է՞ թէ ոչ թանկագին քարէ շինուած են:*

Ոգիւն — *Բոլոր քարերը նման են. բոլորն ալ թանկագին են, բայց մարդիկ անտնայմէ մէկ քանին միայն կը տեսնեն:*

(Տղաքը հետաքեռուած, այս կարգի հարցումներ կ'ընեն Հացին, Կրակին, Լոյսին, Շան, Կասուին եւն. ի մասին, որոնք աղամանդին մոզական զօրութիւնով ի հանդէս կուզան.)

Ոգիւն — *(Խօսքը այդ բոլորին ուղղելով) Ստիպուած եմ ճշմարտութիւնը ըսել ձեզի բոլոր անոնք որոնք պիտի ընկերանան աղաքներուն՝ պիտի մտնին ճամբուն վախճանին:*

Բոլորը — *(Բացի Շունէն եւ Լոյսէն) Մենք չենք ընկերանար անոնց. (ամեն մէկը իր տեղը կը փնտռէ:)*

Ոգիւն — *Ամէնքդ ալ չիմա իմ տունս պէտք է դաք իմ հետս. (խօսքը Հացին ուղղելով) դուն առ վանդակը՝ որուն մէջ պիտի դնենք կապոյտ թուչունը:*

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր

ՄԱՍԻՍԻՍ

Բ. ԱՐԱՐՈՒԱԾ

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա. ՈԳԻՒՆ, ՏԱՆՂ ՄԷՋ

(Փառաւոր սրահ մը՝ մարմարեայ սիւներով եւ ոսկիէ եւ արծաթէ տառերով դրուագուած աստի-
ճաններ.)

Կասուն, Հացը, Շունը եւլն վիճաբանութեան
մը բռնուած են Կապոյտ Թռչունին ի խնդիր՝ տեղի
ունենալիք նամբորդութեան մասին։)

Կասուն — Եկէ՛ք, դադրեցէ՛ք շաղակրտսեղէ. մեր
ապագան վտանգի աակ է . . . : Լսեցինք, Ոգին
ըսաւ թէ այս ճամբորդութեան վախճանը
պիտի ըլլայ նաև մեր կեանքերուն վախճանը . . . :
Մեր գործն ըլլալու է ուրեմն, կարելի եղա-
ծին չափ զայն երկարելու ա՛մեն միջոցներով . . . :
Ուրիշ բան մըն ալ կայ. մենք պարտինք խոր-
հիլ մեր սերունդին և մեր գաւակներուն ճա-
կատագրի մասին :

Հացը — Լսեցէ՛ք, Կատուն չիտակ կ'ըսէ :

Կասուն — Լսեցէ՛ք ինձի, դուք բոլորդ որ հոս ներ-
կայ էք, կենդանիները, իրերը եւ տարրերը
ունին հողի մը գոր մարդը չի՛ գիտեր, չի՛ ճանչ-
նար դեռ : Ահա թէ ինչո՛ւ տակաւին անկա-
խութեան մնացորդ մը կը վերապահենք մեզի,

բայց եթէ մարդ գտնէ Կապոյտ Թռչունը, ա-
մեն բան պիտի համկնայ, ամեն բան պիտի
տեսնէ և այն առևն մենք կատարեալապէս իր
գերին պիտի ըլլանք : Ահա՛ թէ ինչ սորված եմ
իմ հին բարեկամէս՝ Գիշերէն, որ նաև պահա-
պանն է կեանքի գաղտնիքներուն : Սրբ, մեր
չահը կը պահանջէ արդիւիկ մարդը որ չգտնէ
Կապոյտ Թռչունը, նոյն խակ եթէ հարկ ըլլայ
սողաքներուն կեանքը վտանգել :

Շունը — (զայրացկոտ) ինչ կ'ըսէ այդ մարդուկը. ան-
գա՛մ մըն ալ ըսէ, տեսնե՛մ թէ չիտակ լսեցի՞
ըսածներդ . . . :

Հացը -- Կարգապահութիւն. խօսելու կարգը Ձերը
չէ. այս ժողովին նախագահը ես եմ :

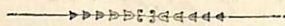
Շունը — Ասիկա ծիծաղելի է : Մարդը կայ և աս
ամեն բան է : Մենք պարտինք հնազանդիկ ա-
նոր և ուղածը ընել. ասիկա է միակ և միայն
իրողութիւնը . . . : Ուրիշ մէկը չեմ ճանչնար
բացի Մարդէն. Կեցցէ Մարդը . . . : Մարդը Աստ-
ուած է :

Կասուն — Չէ՛ որ մենք բոլորս, Ձուք, Կրակ, Հաց
և Շուն, գոհերն ենք անանուն բռնակալու-
թեան մը : Կը յիշէ՛ք այն ժամանակը, երբ,
բռնապետին գալէն առաջ, ազատ կը չըջէինք
երկրին երեսը : Կրակը և Ձուրը աշխարհին մի-
ակ տէրերն էին. խակ ա՛յժմ . . . գալով մեզի, —
չքոտի գաւակները մե՛ծ վայրի կենդանիներուն . . .
Չգո՛յն . . . բան մը չընել կեղծեցէք . . . Ոգին և

Լոյսը կուգան... Լոյսը Մարգուն կողմը բըռնած է, անիկա մեր ամենէն գէշ թշնամին է : (Ոգին եւ Լոյսը Թիլթիլի եւ Միթիլի հետ կը մտնեն)

Ոգին -- (խօսքը կենդանիներուն ուղղելով) Տղաքը այս գիշերը իրենց մեռած ընտանիքին մօտ պիտի անցնեն, միեւնոյն ժամանակը դուք ալ պատրաստ պիտի ըլլաք վաղուան ճամբորդութեան համար որ շատ հրկար պիտի ըլլայ : ամեն մարդ իր դերին գլուխը : (Յետոյ խօսքը ուղղելով Հացին) . — Թող Հայր այս իրիկուան համար վանդակը Թիլթիլին յանձնէ : Կարելի է որ Կապույտ Թռչունը պահուած ըլլայ Անցեալին մէջ, պապերուն տունը : (Յետոյ Ոգին զանոնք կ'առաջնորդէ Յիշողութեան Երկիրը) :

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր

Տ Ե Ս Ս Բ Ա Ն Բ .

ՅԻՇՈՂՈՒԹԵԱՆ ԵՐԿԻՐԸ

(Հո՞՞մ մեռե մը՝ որուն մէջ կը նշմարուի հսկայ կաղնիի մը բունը, վրան գրասխասակ մը գամուած. Թիլթիլ եւ Միթիլ Կաղնիին առջեւ հն) :

Թիլթիլ — Ահա՛ ծառը :

Միթիլ — Հո՞ն է գրատախտակը :

Թիլթիլ — Չեմ կրնար կարգալ... կեցիր . բունին վրայ պիտի մագլցիմ... ճիշդ ան է . «Յիշողութեան Երկիր» գրուած է :

Միթիլ — Լա՛ւ . Մեծ Հայրերնիս եւ Մեծ Մայրերնիս սուր են :

Թիլթիլ — Մշուշին ետեւ . պիտի տեսնենք :

Միթիլ — Քան մը չեմ կրնար տեսնել... կը մտիմ . ա՛լ ճամբորդել չեմ ուզեր , տուն երթալ կ'ուզեմ :

Թիլթիլ — Եկո՛ւր , աղայ մի ըլլար . Ի՞նչ Զուրին պէս կուլաս... Նայէ՛ , անա մշուշը կը փարատի արդէն : (Մուտը կը փարատի . ծաղիկ կամարի մը տակ, շինակաւի փոքրիկ, զուարթ խրեիք մը կ'երեւի, մեզը կը տեսնուի սեւ բըռնուով վանդակ մը . դուռին ետ կը կենայ նստահալ մը՝ որուն վրայ պսակած կը քնանան զանազան Մեծ Հայրը եւ Մեծ Մայրը) :

Թիլթիլ — (Անմիջապէս անցնալով զանոնք) Մեծ Հայրս եւ Մեծ Մայրս են :

Միթիլ — (ժպտելով) Այո՛ , այո՛ , այնպէս է , այնպէս է :

Թիլթիլ — (Դեռ ինչ մը կ'աւսածոս) Զգո՛՞՞՞ր , չենք գիտեր զեւ թէ կրնան արժնալ . ծառին ետեւ կ'ենանք : (Մեծ Մայրը կ'արթննայ եւ հառաջ մը ֆալելով իր անուանին վրայ կը նայի որ կ'արթննայ կամաց մը) :

Մեծ Մայրը — Կանխազգացում մը ունիմ թէ այսօր մեր թոռները մեզի պիտի այցելեն :

Մեծ Հայրը — Անկասկած անոնք այսօր մեր մասին կը մտածեն, քանզի ծուռնկերս կ'ազգնտին: (Թիլքիլ եւ Միթիլ կը վագեն դեպի իրենց մեծ հայրն ու մայրը:)

Մեծ Մայրը — Տեսա՞ր, ես քեզի չըսի՞:

Մեծ Հայրը — Թիլթիլ, Միթիլ, դո՞ւք էք:

Մեծ Մայրը — Անոնք են. (կը փորձե դեպի տղա-
ֆը վագեղ) չեմ կրնար վազել, դեռ յօդուածա-
ցաւ ունիմ:

Մեծ Հայրը — Ես ալ չեմ կրնար վազել պատճառը
իմ փայտէ սրունգս է. գիտէք թէ կաղնիէն
խնկայ, սրունգս կոտրեցաւ և տեղը փայտէ
սրունգ անցուցինք զոր կը կրեմ ցարդ:

Թիլքիլ — Ամբողջ ժամանակը կը քնանա՞ք:

Մեծ Հայրը — Այո՛, առատ քուն կը քաշենք.
միայն այն ատեն կ'արթննանք երբ ողջերը յի-
չեն մեզ: ... Ա՛հ, լաւ է քնանալ երբ կեանքը
վերջացած է. բայց նաև հաճելի է մերթ ընդ
մերթ արթննալ:

Թիլքիլ — Ուրիմն իրապէս մեռած չէք:

Մեծ Հայրը — Ի՞նչ կ'ըսես. ի՞նչ կ'ըսէ աս տղան:
Բառեր կը գործածէ զորս մենք չենք հասկը-
նար: Ատիկա նոր բա՞ռ մըն է, նոր գի՞ւտ մը:

Թիլքիլ — «Մեռած» բառը:

Մեծ Հայրը — Այո՛, ի՞նչ կը նշանակէ այդ բառը:

Թիլքիլ — Կը նշանակէ թէ մէկը այլեւս ողջ չէ:

Մեծ Հայրը — Ի՞նչ ապուշ են ողջերը...

Միթիլ — Ահաւասիկ սեւ թռչունը. դեռ ան կ'երգէ:

Թիլքիլ — (Եշխարած ընդարով ուր քոչուեր կապոյտ է)
Բայց ան կապոյտ է. ատիկա է այն թռչունը,
կապոյտ թռչունը՝ զոր ես Ոգիին պիտի տանիմ:
Օ՛հ, ան կապոյտ է. կապոյտ, կապոյտ մար-
մարեայ կապոյտ գնդիկի մը չափ կապոյտ. (ա-
դերսերով) Մեծ Մայր զայն ինծի պիտի տա՞ս:

Մեծ Մայրը — Անչուշտ, անչուշտ, մեզի ի՞նչ օ-
գուտ ունի, մինչեւ վերջը կը քնանայ. մենք
երբեք չենք լսեր իր երգը:

Թիլքիլ — Ո՞ւր է վանդակս. զայն վանդակիս մէջ
պիտի դնեմ. իրաւ՝ ինծի տուիք. չէ՞. Մեծ
Մայր. Ոգին որքան պիտի ուրախանայ. Լոյսն
ալ...:

(Մեծ Հայրն ու Մեծ Մայրը տղայներուն ճաշ
մը կուտան կանուխազարդ գետիկն փայ. յետոյ
տղայ կ'այցեղեն իրենց մեռած ֆոյրերն ու եղ-
բայրներն՝ որոնք կոյնպէս ճաշին կը մասնակցին:
Թիլքիլ եւ Միթիլ կը մեկնին. դարձեալ մշուշ
եւ կաղնի:)

Գ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր

Գ. ԱՐԱՐՈՒԱԾ

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա. ԳԻՇԵՐԻ ՊԱԼԱՏԸ

(Մեծ եւ հիանալի սրահ մը՝ գերեզմանալին վեհուրեամբ՝ որ Յունական քանարի մը քաւորութիւնը կը ձգէ. սիւնազարդ, սեւ մարմարէ զարդարանքներով, նոյնպէս ոսկիէ եւ եբենոսէ զարդերով, սրահը քրտնազանգէ եւ երկարաբարէ աստիճաններ կը գրաւեն սրահին ամբողջ լայնքը եւ զայն երեք բեմերու կը բաժնեն: Չախ եւ աջ կողմը, սիւներուն մեջքեղ պղինձէ մուր դռներ կան. ետեւը՝ պրղինձէ ուրիշ հսկայ դուռ մը. պալատը լուսաւորուած է շատ աղօտ լոյսով մը, որ գլխաւորաբար մարմարէն եւ եբենոսէն արձանադրանքներ կը բուր: Վարագոյրի ելլելու պահուն, Գիշերը, շատ ծեր կնկան մը կերպարանով երկար եւ սեւ հագուած՝ նրսած երկրորդ բեմի սանդուխին վրայ, երկու փոքրիկ տղաներու մեջքեղ, որոնցմէ մէկը գրեթէ մերկ խորունկ մէջ կը խորդայ, միւսը ուղղաձիգ կեցած է ոտքէն գլուխը փոքրկուած:

Այ կողմէն կը մտնէ կասուն:

Գիշեր — Ո՞վ է հոտ մտնողը:

Կասուն — Ես եմ, Մա՛յր Գիշեր՛ը, յոգնած եմ:

Գիշեր — Ի՞նչ ունիս, տղա՛յ, դալկացած կ'երևես, և մինչեւ պիտեղ գիտը թաթաւուած ես:

Կասուն, — Մեր զաւանդիքը վտանգի մէջ է. կրցայ վայրկեան մը փախիլ եւ քեզի լուր բերել: Արդէն քեզի խօսած՝ եմ Փոքրիկ Թիթիլին՝ փայտահարի աղուն մասին, նաեւ մոգական Աղամանդի մասին. այսօր հոս կուգայ Կապոյտ Թըռչունը ուղիւս քեզմէ:

Գիշեր — Ուրեմն դեռ չէ գտած զայն...:

Կասուն — Շուտով պիտի գտնէ զայն եթէ հրաշք մը չի կատարենք. ահա թէ ինչպէս է ինդրը. — Լոյսը, որ անոր կ'առաջնորդէ եւ մեզ կը մասնէ, սորված է որ Կապոյտ Թըռչունը, իրական Կապոյտ Թըռչունը, որ կրնայ սպրիլ օրուան լոյսին մէջ, պահուած է հոս, երազներու կապոյտ թըռչուններուն մէջ՝ որոնք կ'ապրին լուսնի լոյսով եւ կը մեռնին՝ երբ արեւ տեսնեն:

Գիշեր — Ի՞նչ օրերու մէջ մնացինք. վայրկեան մը հանդիստ չունին: Այս վերջին տարիներս Մարդը չեմ հասկնար: Ի՞նչ կուզէ, ի՞նչ է իր նպատակակէտը: Անպատճառ ամեն բան զիտնալու է:

(Այ կողմէն փախնալով կը մտնեն Թիթիլը, Միթիլը, Հացը, Շաքարը եւ Շունը):

Թիթիլ — Բարի լոյս, Տիկին Գիշեր...:

Գիշեր — Ես լոյս չեմ ձանձնար, բարի գիշեր քեզ:

Թիթիլ — Ասոնք քու պզտիկներդ են:

Գիշեր — Ասիկա Քունն է:

Թիթիլ — Ինչո՞ւ այսքան գէշ է:

Գիշեր — Որովհետեւ աղէկ կը քնանայ:

- ԹԻՒՐԻՒ** — Իսկ այդ միւսը՝ ինչո՞ւ երեսը կը ծածկէ, հիւսնո՞ղ է. անունն ի՞նչ է :
- ԳԻՇԵՐ** — Ան ալ Գունին քոյրն է. աղէկ է, չիշեր իր անունը : Կատուն ըսաւ ինծի թէ հոս եկած էք Կապոյտ Թուշունը փնտռելու համար :
- ԹԻՒՐԻՒ** — Այո՛ եթէ արածնէք. կը հաճի՞ք ըսել թէ ո՞ր է :
- ԳԻՇԵՐ** — Չեմ գիտեր, աղուս՛րս. հոս չէ. չեմ անսած դայն :
- ԹԻՒՐԻՒ** — Ա՛յո, ա՛յո. Լոյսը ըսաւ ինծի թէ հոս է, կը հաճի՞ք ձեր բանալիները ինծի տալ :
- ԳԻՇԵՐ** — Դուք պէտք է գիտնաք որ ես պահապան եմ բնութեան բոլոր գաղանիքներուն, և բացարձակապէս արգիլուած է ինծի այդ գաղանիքներու բանալին մէկու մը տալ, մասնաւորապէս աղու մը :
- ԹԻՒՐԻՒ** — Իրաւունք չունիք մերժել երբ Մարդն է որ կուզէ զանոնք :
- ԳԻՇԵՐ** — Ո՞վ ըսաւ քեզի :
- ԹԻՒՐԻՒ** — Լոյսը :
- ՇՈՒՆՐ** — Բունի ձեռքէն առնե՞մ. իմ փոքրիկ աստուածս :
- ԳԻՇԵՐ** — Գոնէ նշանը ունի՞ս :
- ԹԻՒՐԻՒ** — (Չեոյն զիսին ջանեցով) Ահա՛ Ազամանդը :
- ԳԻՇԵՐ** — (Մտախոս կը յանձնէ քանալիները) Ըզգուշացէ՛ք. վտանգի մը չպատահիք. ես պատասխանատու չեմ :
- ԹԻՒՐԻՒ** — (Կը մօտեայ առաջին դռնին) Ի՞նչ կայ

- այս դուռին ետեւ :
- ԳԻՇԵՐ** — Կարծեմ Ոգիները :
- ԹԻՒՐԻՒ** — (Երկար սասանումներէ վերջ կը դարձնէ քանալին, հիկզ վեց Ոգիներ սարօինակ եւ սարքեր կերպարաններով դուրս կը խուժեն և ամեն կողմ կը փախչին, Գիշերը կը հետապնդէ զանոնք. Միքիլ տակալի ճիչ մը կ'արձակէ. Հաջը ստատափած վանդակը կը ձգէ ձեռքէն.)
- ԳԻՇԵՐ** — Շու՛տ, շու՛տ, դուսը փակէ՛. անոնք պիտի փախին և այլեւս չպիտի կրնանք բռնել զանոնք... Հոն ձանձրանալ սկսած են այն օրէն իվեր՝ երբ մարդիկ այլեւս լըջօրէն չեն հաւատար իրենց : (անոնց ետեւն վագեղով, օձերէ շինուած խարազանով մը կը յաջողի կրկին իրենց ճեղը վերադարձնել զանոնք :)
- ԹԻՒՐԻՒ** — (Ուրիշ դռնի մը մօտեակալով) Այս դուսը բանա՞մ :
- ԳԻՇԵՐ** — Ես քեզի ըսի թէ հոս չէ Կապոյտ Թըւշունը. բայց, ինչպէս որ կը հաճիս... բա՛ց եթէ կ'ուզես. Հիւանդութիւններն են հոն պահուած. մի՛ վախնար, անոնք շատ հանդարտ են, խեղճ փոքրիկ արարածները. երջանիկ չեն : Մարդը ժամանակէ մը իվեր բուռն պատերազմ կը մղէ անոնց դէմ. մասնաւորաբար մի.քրոպի գիււան ի վեր :
- ԹԻՒՐԻՒ** — (Կը քանայ, քան մը ջերտիր) Դուրս չե՞ն դար :
- ԳԻՇԵՐ** — Ըսի քեզի թէ խեղճերը յուսահատած են.

բժիշկները այնքան անգուժ կը վարուին իրենց հետ . ներս մտնի՛ր և տե՛ս :

ԹԻՐԻՒ — (Ներս կը մտնէ եւ դուրս գալով) Կապոյտ Թուզուեր հոս չէ . այդ Հիւանդութիւնները շատ հիւանդ կը թուին . գլուխնին անգամ չվերցուցին . (փոփոխ հիւանդութիւն մը՝ հողաքարիկէրով դուրս կը փախչի եւ կ'ըստի կայտնէր արահիւն մեջ .) Ո՞րն է սա :

ԳԻՇԵՐ — Հարբուխն է . ամենէն նուազ հալածուածը և ամենէն առողջը :

ԹԻՐԻՒ — (Ուրիշ դուռի մը մտնելու) Հոս ի՞նչ կայ :

ԳԻՇԵՐ — Զգո՛՛յշ . Պատերազմներն են . Աստուած գիտէ թէ (ինչ պիտի պատահի եթէ անոնցմէ մէկը փախի . բարեբաղդաբար շատ ծանրաշարժ և յամբաքայլ են :

ԹԻՐԻՒ — (Կը բանայ . սարսախանար) Անոնք վիթխարի և ահարկու են . չեմ կարծեր որ Կապոյտ Թուզուեր ունենան : (Ուրիշ դուռի մը կը մտնուի .)

ԳԻՇԵՐ — Հոս փակուած են Ստուերները և Սարսախները . ասոնք ալ Հիւանդութիւններուն պէս հանդարտ են :

ԹԻՐԻՒ — (Կը բանայ եւ զանոնք դիտելի վերջ) Ո՛հ , ի՛նչ սարսախիկի են :

ԳԻՇԵՐ — Շղթայուած են . ասոնք միայն չեն սարսախիկ Մարդէն . բայց գոցե՛լ դուռը , չըլլայ որ դայրանան :

ԹԻՐԻՒ (Ուրիշ դուռի մը մտնելու) արժե՛մ ասի-

կա աւելի մութ դուռ մըն է . հոս ի՞նչ պահած ես :

ԳԻՇԵՐ — Այս դուռին ետեւ քսնի մը Գաղանիքներ կան :

ԹԻՐԻՒ — (Դուռը կը բանայ եւ գրուիք ներս երկարելով) Օ՛հ , ինչքա՛ն ցորտ է . աչքերս կը կսկծան . շո՛ւա գոցեցէք :

ԳԻՇԵՐ — Ի՛նչ կայ . ի՛նչ տեսար :

ԹԻՐԻՒ — Չեմ գիտեր . ահարկու էր . անոնք բոլորը հասած էին հրէշներու պէս , բոլորն ալ առանց աչքի . . . Ո՛վ էր այն հական որ ջանաց յախտակել զիս :

ԳԻՇԵՐ — Հաւանարար Լուսթիւնը :

ԹԻՐԻՒ (Միւս դուռի մտնելով) Ասիկա ալ սարսախիկի՞ է :

ԳԻՇԵՐ — Ո՛չ . հոս ամեն բանէ քիչ մը կայ . հոս կը պահեմ անգործածելի Սասղերը , իմ անձնական Խուսկերս , քանի մը Շողեր որ խնձի կը վերաբերին , ինչպէս , Կայծոսիկներ . նաև Յողը , Սոխակին Երզը , են :

ԹԻՐԻՒ — Ասիկա ըլլալու է մեր վնասած դուռը : (կը բանայ . աստիճանը գեղանի օրիորդներու կերպարանով դուրս կը խուսկնէ եւ կը ցրուի սրահին մեջ . Սոխակին երզը կը հնչէ նկուղին եւ կը հեղեղէ Գիշերի պարսը . Խուսկը եւ Կայծոսիկը եւ Յողը նոյնպէս դուրս կը քայտին .)

ՄԻՐԻՒ — (Ծափելով) Ո՛հ , ինչ գեղանի օրիորդներ :

ԹԻՐԻՒ — Եւ ի՛նչ աղուսը կը պարեն :

- Միբի** — Եւ ինչ ազատ, կը բուրեն:
- Թիբի** — Եւ ինչ քաղցր կ'երգեն. (եհեւի դուռը երբարով) Ահա՛ հոս պահուած լլտլու է Կապոյտ Թռչունը:
- Գիբեր** — Մի՛ բանար այդ դուռը:
- Թիբի** — Ինչո՞ւ:
- Գիբեր** — Քանզի չեմ ուզեր որ կորսուիս: Ո՞վ որ բացած է այդ դուռը, նոյնիսկ մազի չափ թաղ ըլլայ, ողջ չէ վերագործած... Ինչ որ կայ հոս անբաղդաստիօրէն ահարկու է քան այն բոլորը զորս անասնք նախապէս:
- Միբի** — (Արտատապից) Թիթիլը կ'արգելէ դուռը բանալէ:
- Հացը** — (Ծնուդրեղով Թիլրիլի առջև, կ'աղերսէ չքանալ դուռը.)
- Թիբի** — (Վերջապիս կը բանայ դուռը. կը յայտնուի պարտեզներու ամենամեծագոյնը, անիրական, անասնուս, երագպարտեզ մը, գիշերային շոյտով սոսորուս, ուր աստուծու եւ մոլորակներու միջև, շուտաւորեղով ինչ բանի ու կը նային, քոյերով գոնարե գոնար եւ շուսի ճառագայթե շուսի ճառագայթ, հուրիս նման կապոյտ քոյուններ կը սառաւնին ներդաշնակօրէն եւ մշակակօրէն՝ դեպի հորիզոնը:)
- Թիբի** — (Ապշած գնայրած) Ո՞վ երկինք. հաղաբաւոր, միլիոնաւոր կապոյտ թռչուններ. Միթիլ եկու՛ր, բռնե՛նք. շուտ եկու՛ր վերջապէս գտանք զանոնք. մեզմէ ալ չեն վախնար. նա-

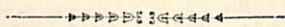
- յէ՛, նայէ՛, լուսինին ճառագայթը կուտեն կոր.
- Միբի** — (Կապոյտ քոյուններով ծածկուած) Ես սրգէն եօթը հաս բռնած եմ:
- Թիբի** — Ես շատ աւելի:
- (Թոյունները ստած, տղաք դուրս կ'եղեն քե պարտեզէն եւ քե բեւեռն: Գիշերը եւ Կասուն բեւեռն վրայ են դեռ:)
- Գիբեր** — Զրոնեցի՞ն:
- Կասուն** — Ո՛չ. ես կը սեռնեմ դայն լուսինի լոյսի ճառագայթին վրայ թառած. այնքան բարձր թառած էր որ աղաքը չկրցան հասնիլ անոր: (Վարագոյրը կ'իջնայ. դեռ վարագոյրը չի նկատուեր կը մտնեն Լոյսը՝ ձախէն, Թիլրիլ, Միթիլ եւ Շունը՝ աչքն, կը վագեն իրենց բռնած քոյուններով կը ծածկուած. քայց քոյունները արդէն անկենդան բռնիկ, գրոխները եւ թեւերը կախած:)
- Լոյսը** — Լաւ, բռնեցէ՛ք զանոնք:
- Թիբի** — Այո՛, այո՛. այնքան որքան կ'ըզձայնք. (Իր քոյունները Լոյսին ցուցնելու համար վեր բռնելով եւ անոնց մեռած շղարք հասկնալով:)
- Մի**, անոնք մեռած են. ո՞վ մեռուց զանոնք: Քուկինե՞րդ ալ մեռած են, Միթիլ: (բարկութեամբ նետելով մեռած քոյունները), Ո՛չ. ասիկա շատ գէշ է. ես շատ ապերձանիկ եմ: (Գրոխը բազուկներուն մեջ կը պահէ եւ իր ամբողջ մարմինը կը ցնցուի հեկեկախփներով:)
- Լոյսը** — (Զայն գրկելով) Մի՛ լար, տղա՛ս. դուն չէիր բռնած այն՝ որ կրնար լոյսին մէջ ապրիլ.

ան սուրիչ տեղ գացած է. նորէն կը բռնենք զայն:

Շունը — (նայելով մեռած բոցուններուն վրայ) Ուսուելիբու յարմար են:

(Բողոք կը մեկնին ձայնն:)

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Բ.

ԱՆՏԱՌԸ

(Անճառ մը. գիշեր է. լուսինը կը փայլի. զանազան տեսակ ծառեր, ինչպէս Կաղնի, Փեկոն, Կնճնի, Կաղամախ, Շոնի, Նոնի, Հագնի, Շագանակենի եւն: (կը մտնէ Կասուն.)

Կասուն. — (խոնարհեցնով ծառերուն) Բարեւ բոլոր ներկայ ծառերուն. այս օրը մեծ օր մըն է. օրերու օրը. մեր թշնամին կուգայ ինքզինքը ձեր ձեռքը մասնակու: Թիլթիլն է, փայտահարին զաւակը որ այնքան չարիք հասցուցած է ձեզի: Կապոյտ Թռչունը կը փնտռէ զոր դուք սպանած էք Մարդէն՝ աշխարհի սկիզբէն իսկ: ... Ան ունի Ադամանդը սրով կրնայ բռնագատել մեզ և մեր գազանիքը կորզել մեզմէ. սակէ յարմար առիթ չի կրնար ըլլալ մէր ստիւը՝ Մարդը, ըսպաննելու:

(Թիլթիլ, Միլիլ եւ Շունը կը մտնեն)

Կասուն — Ադամանդը գարձո՛ւր.

Թիլթիլ — Ո՛ւր պիտի կենամ.

Կասուն -- Հո՛ս, այս լուսնի ճառագայթին մէջ:

(Թիլթիլ կը դարձնէ Ադամանդը. ծառերուն տեսիլները կը սխիւն սուսաիւր. ծառերուն բունները կը բացուին եւ անոնց մեջէն ծառերուն ոգիները դուրս կուգան, իւրաքանչիւրը կրելով նկարագիրը եւ բնոյքը այն ծառին՝ զոր ինք կը ներկայացնէ. բոլոր ոգիները կուգան եւ պար մը կը բողոքեն քիլթիլի եւ միլիլի շուրջ):

Կաղամախ — (աւեկեկ տուայ վազելով եւ ձայնիւ ներսը չափովը ճշարով) Մարդիկ... պատիկ մարդիկ. մենք կարող պիտի ըլլանք չափուելու, խօսելու անոնց հետ. լուսնիլը լքած ենք այլեւս. սուրիէ կուգան. ի՞նչ են. (Հագնիին որ համարեկն յառայ կուգայ ծխամորճը բերանը) Պատճ, կը ճանչնան զանոնք.

Հագնիին — Երբեք չեմ յիշեր տեսած ըլլալ զանոնք.

Կաղամախ — Օ. անշուշտ տեսած ըլլալու ես. դուն զիտես բոլոր մարդիկը, դուն միշտ կը գեղեցիկ անոնց տուններուն շուրջ:

Հագնիին — Ո՛չ. չեմ ճանչնար այդ աղաքը. ես միայն կը ճանչնամ այն սիրահարները որոնք լուսնի լուսով զիս տեսնել կուգան:

Կաղնիին — Ահա Կաղնիին կուգայ. ան չորս հազար տարուան մարդ է. ան ամեն բան պիտի ըսէ մեզի:

(Կաղնիկն յաւրօրեկն յառաջ կուգայ. շատ ծեր է. մանուռով ֆրանցուած կանայ հագուեսով մը. կոյր է. զաւագան մը բռնած է եւ կաղնեակ մը կ'ստաջնորդէ իրեն. Կապոյտ Թոշուեր ծեր կաղնիկն ուսին քառած է.)

Թիլիլի — Ահա՛ Կապոյտ Թոշուեր. շո՛ւտ, աս' էր ինձի :

Շառերը — Լռութի՛ւն :

Կասուն — (Թիլիլիին) Կաղնին է. գլխարկէ հանէ՛ .

Կաղնին — (Թիլիլիին) Ո՞վ ես դուն .

Թիլիլի — Փայտահարին որդին :

Կաղնին — Փայտահարին որդի՞ն. քու հայրդ շատ չարիք հասցուցած է. միայն ի՛մ վեց հարիւր զաւակներս սպաննած է : . . . Ո՛ւր են կենդանիները . անոնց ձայնը չեմ լսեր, ասիկա իրենց ալ կը վերաբերի ինչպէս եւ մեզի :

(Կը մտնեն՝ Ճագարի ստաջնորդութեամբ՝ Չիուն, Կուշին, Եզին, Կովին, Գայիին, Ոյխարին, Խոզին, Ագաղաղին, Էշուն եւ Արջուն Ոգիները .)

Կաղնին — Բոլորը պատրաստ են :

Ճագարը — Հաւը չէր կրնար թողուլ իր հակիթները . Աղուէսը հիւանդ էր . Մազը չի հասցաւ :

Կաղնին — Այս տղաքը եկած են մեզմէ կորզելու այն գաղտնիքը զոր մեզի վերապահած ենք աշխարհի սկիզբէն ի վեր . անգամ մը որ Մարդը արբանայ այդ գաղտնիքին, մեր բանը բուսած է . . . ասոր համար առանց թեթեւելու պէտք է սպաննել այս տղաքը :

Յոյր ծառերը եւ բոյր կենդանիները — Կախազան . Մահ . ալ հերթը եղաւ . Չախճախները զանոնք . ուտենք զանոնք . հիմա . հոս :

Թիլիլի — (Կասունին) Ի՞նչ կ'ըսեն . ահաճութի՛ւն մը ունին :

Կասուն — Մի՛ վախնար . քիչ մը ձանձրացիր են Գարունը ուչանալուն համար :

Յուրը — (Առաջ գարով) Ես եղջիւրիս մէկ հարուածովը անոր փորին, կը մնայնեմ զայն :

Փեկունը — Ես կը նուիրեմ իմ ամենէն բարձր ձիւզերէս մէկը զայն կախելու համար :

Քաղեղը — Ես ալ խեղդաչուածը կը հայթայթեմ :

Շոնին — Ես չորս տախտակներ կուտամ իրենց փոքրիկ դազազին համար :

Նոնին — Ես ալ յաւիտենական դամբարան մը :

Յոզը — Կարծեմ ամենէն առաջ պէտք է ուտենք փոքրիկ ազձիկը :

Կաղնին — Ինչ որ պէտք է որոշել այս է, թէ մեզմէ ո՞րը պատիւը պիտի ունենայ առաջին հարուածը տալու :

Շոնին — Այդ պատիւը ձեզի կը մնայ, մեր թագաւորը եւ նահապետը :

Քաղեղին — Աւա՛ղ, ես շատ ծեր եմ . կոյր եւ հիւանդ եմ եւ ձեռքերս ու ոտքերս ինձի չեն հրնալանդիք :

Շոնին — Չեզմէ վերջ ամենէն զօրաւոր բիր ունեցողը Փեկունն է . թող ան սայ առաջին հարուածը :

Փեկոնը — Գիտէք թէ որդերը կրծած են զիս . իմ բիրս վստահելի չէ . Կնձնին և Նոճին զօրաւոր զէնքեր ունին :

Կնձնին — Ես հազիւ ուղղաձիգ կրնամ կենալ . անցած օր խլուրդ մը մեծ մասս գալարեց :

Նոնին — Ինձի գալով . շատ երջանիկ կ'ըլլայի և պատրաստ էի առաջին հարուածը տալ . . . : Սակայն իմ եզրօր Շոճին հետ կ'իջնէ ոչ զայն թաղելու պատիւը , գէթ անոնց վրայ արտասուելու առանձնաշորհը պիտի ունենամ : Կաղամախին ըսէք :

Կաղամախ — Ե՞ս , լրջօրէն կ'ըսէք : Բայց իմ փայտըս տղու մը միտէն աւելի փափուկ է . ասկէ դատ , ջերմ ունիմ . անցած օր պաղ սուեր եմ :

Կաղնին — Գուք բոլորդ կը վախնաք Մարդէն : Ես մինակս յառաջ պիտի երթամ , թէպէտ ծեր , անդամալոյծ , կոյր . . . : Ո՛ւր է (գաւազանով խարխաբեղով դեպի Թիլքիլ կը յառաջանայ):

Թիլքիլ — (Զմեղին գրպանէն հանեղով) Զի՞ս է որ կը փնտռէ այդ ծեր մարդուկը :

Բոլոր ծառերը — (Զմեղիին ի սես ստրասիի ճիջեր արձակեղով) Զմեղին , զգուշացի՛ր , զմեկին : (Կ'արգիլէն Կաղնին յառաջանալէ):

Կաղնին — (Գաւազանը նետեղով) Ամօթ մեղի . . . թող կենդանիները ազատեն մեզ : (Բոլոր կենդանիները յառաջ կուգան եւ մեկիկ մեկիկ եւ խուսք խուսք Թիլքիլի եւ Միլքիլի վրայ կը յարձակին , սակայն Շուրը կը պաշտ-

պանէ զանոնք): Լոյսը կուգայ:

Թիլքիլ — Լո՛յս , Լո՛յս , շուտ եկո՛ւր . չո՛ւտ . ապրտտամբած են . բոլորը մեզի հակառակ են :

Լոյսը — Օ՛ . խեղճ տղաք . չէի՞ք գիտեր . Աղամանդը դարձուցէք և անոնք պիտի լռեն :

(Թիլքիլ Աղամանդը կը դարձնէ եւ , թէ ծառերուն եւ թէ կենդանիներուն ոգիները իրենց տեղերը կը վերադառնան եւ ամեն բան առաջուան վիճակը կ'ընտանայ):

Գ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր

Գ. ԱՐԱՐՈՒԱԾ

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա.

ՎԱՐԱԳՈՅՐԻՆ ԱՌՁԵԻ

(Կը մտնեն Թիլթիլ, Միթիլ, Լոյս, Շուն եւլն.)

Լոյսը — Ոգիէն նոթ մը ստացայ որուն մէջ կ'ըսէ թէ Կապոյտ Թոչունը հաւանաբար հոս է.

Թիթիլ — Ո՞ւր:

Լոյսը — Հո՛ս, այդ պատին հտեւ գտնուող գերեզմանոցին մէջ. կ'երևի թէ մեռնողներէն մէկը զայն պահած է իր դամբարանին մէջ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՏՈՒՆԸ

(Գիւտեր է. լուսինը կը փայլի գիւղական գերեզմանասան մը վրայ. անհամար գերեզմանաբաւեր, կանաչ հողակոյտեր, փայտե խաչեր: Թիլթիլ եւ Միթիլ կեցած են կարճ քարէ սիւնի մը ետը:)

Միթիլ — Կը վախնամ:

Թիթիլ — Ես երբե՛ք չեմ վախնար:

Միթիլ — Մեռելները չա՞ր են:

Թիթիլ — Կենդանի չեն որ:

Միթիլ — Երբե՛ք մեռել տեսած ես:

Թիթիլ — Այո՛:

Միթիլ — Ի՞նչ բանի կը նմանի:

Թիթիլ — Բոլորովին ճերմակ, շատ հանդարտ եւ պաղ, եւ բնաւ չէր խօսեր:

Միթիլ — Այդ քարերը իրենց տուներուն դուռներն են

Թիթիլ — Այո՛:

Միթիլ — Գուրս կ'ելլեն երբ օդը պայծառ ըլլայ:

Թիթիլ — Միայն գիշերը գուրս կ'ելլեն:

Միթիլ — Ինչո՞ւ:

Թիթիլ — Քանզի չապիկով են:

Միթիլ — Ինչո՞վ կ'ապրին:

Թիթիլ — Արմատներով:

Միթիլ — Ինչո՞ւ չեն խօսիր:

Թիթիլ — Որովհետեւ ըսելիք չունին:

Միթիլ — Ես երթալ կուզեմ:

Թիթիլ — Ո՛չ. ես Ադամանդը պիտի դարձնեմ:

Միթիլ — Ո՛չ. ո՛չ. մի՛ ընկր այդ բանը. ես շատ կը վախնամ:

(Թիլթիլ Ադամանդը կը դարձնէ. ահաբեկիչ լռութիւն մը կը տիրէ վայրկեան մը. յետոյ խաչերը, գերեզմանաբաւերը կը վերկան, բոլոր գերեզմաններէն շոգիի պէս արտահոսում մը կ'ելչէ, նախ նիհար, վեհերոտ. սախաւ կը քարձարանայ, կ'առասանայ եւ սախաւ զարմանահրաշ կը դառնայ, սախաւ սարածուելով գերեզմանասուկը հուրիանման եւ գիշերային պարեգի մը կը վերածէ, ուր արշալուսին առաջին շողերը կը տարածուին: Յօղը կը պսպրայ. ծաղիկները կը քանան իրենց կոկոնները. Հովը կը մրմնջէ տեւեւերուն մէջ. մեղունները կը բզզան. քոչուն-

ները կ'արքնան եւ իրենց երգերով կը հեղեղեն
 պարտեզը: Թիլրիլ եւ Միլրիլ ձեռք ձեռքի բռնած,
 հիացած, ֆակի մը ֆայլ կը շառաքանան ծաղիկ-
 ներուն մեջ, դաւաքարաններու հեճերը փնտռելով:)

Միլրիլ — (խոսիւն մեջ նայելով) Ո՛ւր են մեռեալները:
Թիլրիլ — (իմի աչ նայելով) Մեռեալներ չկան...:

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր

ՏԵՍԱՐԱՆ Գ.

ԱՊԱԳԱՅԻ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

(Անսահման Լաժուարդ սրահներ ուր կը կենան
 մանուկները՝ որոնք դեռ նոր պիտի ծնանին: Ամեն
 բան անիրական, հուրիի նման կապոյտ գոյն զգե-
 ցած է: Ամբողջ տեղը լեցուած է կապոյտ հագուած
 մանուկներու խումբերով. ոմանք կը խաղան, ոմանք
 կ'երագեն, ոմանք կը խօսին. շատեր կնած են. շատեր
 ալ իրենց ապագայ գիտերով զբաղած:)

(Զախ կողմէն կը մտնեն Թիլրիլ, Միլրիլ եւ Լոյ-
 սը. Կապոյտ Մանուկները հետափրորաքաներ կը
 շրջապատեն զիրենք:)

Թիլրիլ — Ո՛ւր ենք:

Լոյսը — Ապագայի թաղաւորութեան մէջ. դեռ
չծնած մանուկներու մէջտեղ... Հաւանաբար
Կապոյտ Թռչունը հոս պիտի գտնենք:

Թիլրիլ — (Կապոյտ Մանուկի մը մօտենալով) Ի՞նչ
 պէս էք. (Կապոյտ հագուածին նայելով մտքը).
 Ի՞նչ է սա.

Կապոյտ Մանուկը — (Հպելով Թիլրիլի գլխարկին)
 Ա՛տ ի՞նչ է:

Թիլրիլ — Ատիկա իմ գլխարկս է:

Կապոյտ Մանուկը — Ի՞նչ բանի կը ծառայէ:

Թիլրիլ — Բարեկեցութեամբ եւ անձրեւ եկած ատեն
 կամ ցուրտ ատեն...:

Կապոյտ Մանուկը — Ի՞նչ ըսել է ցուրտ:

Թիլրիլ — Երբ կը դողաս, երբ ձեռքդ կը վիշտ
 աւքնկեւ համար:

Կապոյտ Մանուկը — Աշխարհի մէջ ցուրտ է:

Թիլրիլ — Այո՛, երբեմն, երբ ձմեռ է, երբ կրակ
 չկայ:

Կապոյտ Մանուկը — Ի՞նչու կրակ չկենայ:

Թիլրիլ — Որովհետեւ սուղ է, դրամ կ'ուզէ:

Կապոյտ Մանուկը — Դրամը ի՞նչ է:

Թիլրիլ — Ինչ որ կը վճարենք. ոմանք ունին,
 ոմանք չունին:

Կապոյտ Մանուկը — Ինչու՞:

Թիլրիլ — Ոմանք հարուստ են, ոմանք աղքատ:

Կապոյտ Մանուկը — Աչքերդ ի՞նչ կ'ըլլան, մարդա-
 ըն՞տ կը չլինեն:

Թիլրիլ — Ո՛հ, մարդարիտ չէ:

Կապոյտ Մանուկը — Այդ այտերէդ վար սահածը
 ի՞նչ է:

Թիլրիլ — Ոչինչ, քիչ մը ջուր:

Կապոյն Մանուկը — Աչքերէն կուգայ :

Թիւրիւ — Երբեմն՝ երբ կուլայ մարդ :

Կապոյն Մանուկը — Կալ լինչ ըսել է . մարդիկ շատ
կուլան :

Թիւրիւ — Փոքրիկ աղաք չեն լար . բայց փոքրիկ
աղջիկներ կուլան . հոս ալ կուլան աղջիկները :

Կապոյն Մանուկը — Ո՛չ :

Թիւրիւ — Ի՞նչ են այդ մեծ կապոյտ թեւերը :

Կապոյն Մանուկը — Ասո՞նք : Աշխարհի վրայ ընե-
լիք գիւտիս համար են :

Թիւրիւ — Ի՞նչ գիւտ . բան մը դա՞մձ ես :

Կապոյն Մանուկը — Այո՛ , միթէ չե՞ս լսած . երբ
աշխարհ երթամ , պէտք է զանեմ այն բանը որ
երջանիկ կ'ընէ մարդը :

Թիւրիւ — Կուտուի՞ :

Կապոյն Մանուկը — Գրեթէ լրացած է . կուզե՞ս
տեսնել :

Ուրիշ Կապոյն Մանուկ մը — Ի՞նչն ալ տեսնել
կուզե՞ս :

Թիւրիւ — Այո՛ , լինչ է տեսնեմ :

Ներսէսը Կապոյն Մանուկ մը — Երեսուն և երեք
դարձաններ կեանքը երկարելու համար :

Ներսէս մը — Եկո՛ւր տես իմ մեքենաս որ առանց
թեւի՛ թռչունի մը պէս կը թռչի օդին մէջ :

Չարսէս մը — Ո՛չ . ո՛չ . նախ իմինս պիտի տեսնէ .
իմ հնարքս լուսինին մէջ պահուած բոլոր գան-
ձերը կը գանէ :

(Կապոյն Մանուկները խառնուելով Թիւրիւին

շուրջ արեւն մեկը կ'ըսէ .
« Իմս առաջ , իմս հիանալի է , իմս շաքարէ շին-
ուած է . միւսներունը բանազ ողութիւն է » և չն :

(Թիւրիւ կ'երթայ եւ բողբոջ կը դիտէ)

Կապոյն Մանուկը — (Քանի մը հսկայ մարգարտածա-
ղիկներու քերիկն սակ կ'իսծ) Տեսէ՛ք իմ ծաղիկներս :

Թիւրիւ — Սեղաններու չափ խոշոր են :

Կապոյն Մանուկը — Երբ աշխարհ երթամ , այս-
չափ խոշոր պիտի աճին անոնք .

Ուրիշ մը — (Տանձի չափ խոշոր հասիկներ ունեցող
խաղողի ողկոյց մը բռնած) Ի՞նչ կ'ըսէք իմ
պտուղիս :

Թիւրիւ — Փռնջ մը տանձեր :

Կապոյն Մանուկը — Ո՛չ , խաղողներ են . բոլորը
այնքան պիտի մեծնան երբ ես երեսուն տա-
րեկան ըլլամ :

Ուրիշ մը — (Սեխի չափ խոշոր խնձորներու քերիկն
սակ կ'իսծ) Եւ իմիններս . նայեցէ՛ք իմ խնձոր-
ներուս :

Թիւրիւ — Բայց առոնք սեխեր են :

Կապոյն Մանուկը — Ո՛չ . առոնք խնձորներ են :

Թիւրիւ — Ո՞վ է այդ ձախ կողմի տղան :

Կապոյն Մանուկը — Ան որ աշխարհին ուրախու-
թիւն պիտի բերէ :

Թիւրիւ — Ի՞նչպէս :

Կապոյն Մանուկը — Գաղափարներու միջոցով
զորս մարդիկ դեռ չեն յղացած :

Թիւրիւ — Այդ մասը քթին վրայ կողոզ տղան :

Կապոյց Մանուկը — Անիկա ալ պիտի գտնէ. այն կրօնը որ պիտի տաքցնէ աշխարհը, երբ արեւը դադրանայ :

Թիւրիւ — Այդ իրար համբուրողները .

Կապոյց Մանուկը — Անոնք սիրահարներն են .

Թիւրիւ — Ի՞նչ կը նշանակէ սիրահար :

Կապոյց Մանուկը — Ամբողջ օրը իրարու երես նայողներ :

Թիւրիւ — Այդ մտաք ծծող ազման :

Կապոյց Մանուկը — Ան ալ անարգարութիւնը աշխարհէն պիտի վերցնէ. շատ դժուար գործ է կ'ըսեն :

Թիւրիւ — Հապա այդ շիկաներ ազման, որ այնպէս կը քալէ իրր թէ ուր երթալը չի գիտեր . կո՞յր է :

Կապոյց Մանուկը — Դեռ ոչ. բայց պիտի կուրնայ. անոր վրայ ալէկ նայէ՛. օր մը ան մահուան պիտի յաղթէ :

Թիւրիւ — Հապա այդ քնայողները :

Կապոյց Մանուկը — Բան մը կը խորհին :

Թիւրիւ — Ի՞նչ :

Կապոյց Մանուկը — Դեռ իրենք ալ չեն գիտեր :
(Այս վայրիկեանին ժամանակը կը մտնէ)

Լայսը — (Թիւրիւին միանալով) եկուր սիւնին հասկա՞նք. թող ժամանակը մեզ չառնէ :

Թիւրիւ — Աս ի՞նչ աղմուկ է :

Մանուկ մը — Արշալոյսը կը բացուի. ասիկա այն պահն է երբ այն աղաքը որ այսօր պիտի ծնա-

նին, երկիր կ'երթան :

Թիւրիւ — Ի՞նչպէս պիտի երթան. սանդուղ կո՞յ (Ժամանակը սեմի վրայ կեցած է)

Ժամանակը — Պատրաստ են անոնք սրտեց ժամանակը եկած է :

Մանուկները — (Իրար արմկելով) հոս ենք, հոս .

Ժամանակը — Ի՞նչ առջեւ խոնուող մանուկներուն մէկիկ մէկիկ... Տանտեւերբորդ հովիւ մը. միայն տանտերիւ հատ կ'ուզուի. աւելի պէտք չկայ. Վիրգիլիտսի օրերը սնցած են... Աւելի քիչներ. արդէն պէտք եղածէն աւելի կայ աշխարհի մէջ. ս՛ւր են մեքենայեաները... Ուղղամիտ, պարկեշտ մարդ մը կ'ուզուի ու՛ր է ուղղամիտ մարդը : Հերոս մին ալ կ'ուզեն անարգարութեան դէմ պայքարելու համար... եկո՛ւր, փոքրիկ արարած, զոր Սիրահար կանուանեն. սիրունիկդ մնաս բարով բռնէ : (Միրանաբը սղախը կուգան եւ ժամանակին առջեւ կը ծընրադրեն :)

Սուաչին զգան — Պարոն ժամանակ. արտօնէ ան որ հետ ետ մնալ :

Յրկուրդ զգան — Պարոն ժամանակ. անտօնէ անոր հետ ետ մնալ :

Ժամանակը — Մնահար է :

Սուաչինը — Աշխարհի մէջ միշտ պիտի մնանք :

Ժամանակը — Հոգս չէ. ինծի ինչ որ հրամայուի ան կ'ընեմ :

Յրկուրդը — Աշխարհի վրայ ամենէն փութը բանը պիտի ըլլամ :

(Աշխարհ մեկնելի՛ք տղաքը կը մեկնին, Ժամանակը կը գոցէ դռները. վերջին անգամ մըն աշ սրահին վրայ այ՛ք պսցցնելու համար ետ կը նայի, եւ յանկարծ կը նշտահե թիղթիղը, Միթիղը, եւ Լոյսը:)

Ժամանակը — (Չայրացած) Ի՞նչ է աս, հոս ի՞նչ կ'ընէք. ո՛վ էք դուք, ի՞նչու կապոյտ չէք ի՞նչպէս ներս մտաք: (Ետնաջ կուգայ եւ իր մանգաղով կ'ըսպառնայ անոնց:)

Լոյսը — (Թիղթիղին) Մի՛ պատասխաներ... Կա գրաստի կամ Կապոյտ թուչուներ, վերաբերուիս տակ պահած եմ... վախի՛նք... Աղամանդը դարձուցր, մեր հետքը պիտի կորսնցնէ ան:

Գ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր

Ե. ԱՐԱՐՈՒԱԾ

Ս. ՏԵՍՍ ՐԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՒՄԸ

(Բեմը կը ներկայացնէ պատ մը՝ փոքրիկ դուռով մը. արեւոյնս է:)

Լոյսը — Տեսնեմ պիտի կրնա՞ք գիտնալ թէ ո՛ր ենք:

Թիղթի — Չեմ գիտեր:

Լոյսը — Չե՞ս ճանչնար այդ պատը եւ փոքրիկ դուռը:

Թիղթի — Կարմիր պատ մը եւ կանանչ դուռ մը սոսկ:

Լոյսը — Եւ այդ բան մը չի՞ յիշեցներ քեզի:

Թիղթի — Ինձի կը յիշեցնէ Ժամանակին մեզի դուռը ցուցնելը:

Լոյսը — Ինչ արտակարգ են մտորելի կերը կ'երազեն. իրենց ձեռքն անգամ չեն կրնար ճանչնալ. ճիշտ այն տունն է զոր տարի մը առաջ թողուցինք, ձեր սիրելի տունը:

Թիղթի — Ետ գալուդ համար ուրախ չե՞ս, Լոյս, ի՞նչ կայ, բաւական դալկացած կը թուիս. հիւսուցի՞ր ես:

Լոյսը — Բան մը չէ գաւախ, քիչ մը վշտացած եմ որովհետեւ ձեզմէ պիտի բաժնուիմ. տարին կը լրանայ. ես այլեւս հոս գործ չունիմ. Ոգին պիտի գայ եւ Կապոյտ թուչուներ պիտի պահանջէ ձեզմէ:

- Թիրի** — Բայց ես չունիմ Կապոյտ Թռչունը . . .
Յիշողութեան Երկրինը՝ սեւցաւ . Սպազայինը՝
կարմրեցաւ . Գիշերինը՝ մեռաւ . իսկ Անտառինը՝
չէի կրնար բռնել . . . : Միթէ ի՞մ յանցանքս է երբ
անոնք գոյն կը փոխեն , կամ կը մեռնին , կամ
կը փախնին . Ոգին պիտի բարկանա՞յ :
- Լոյսը** — Ինչ որ կրնայինք ըրինք . . . : Այնպէս կը
թուի թէ Կապոյտ Թռչունը գոյութիւն չունի ,
և կամ երբ վանդակուի՝ գոյնը կը փոխէ . . . :
- Թիրի** — Ու՞ր է վանդակը :
- Հացը** — Ա՛հա , տէր իմ . ինչպէս որ ինծի յանձնուե-
ցաւ , այնպէս ալ քեզի կը յանձնեմ առանց
անոր ձեռք դպցուցած ըլլալու :
(Հացը , Կրակը , Ջուրը , Կարը կը մտնեն Թիրի-
րիղի եւ Միրիղի մնաք բարովի հաւար) :
- Հացը** — Յիշեցէ՛ք , իմ տէրերս , որ ես Կրակին և
Ջուրին հետ Մարդուն ամենէն հին և հաւատա-
րիմ ընկերն եմ :
- Կրակը** — (Բռուն օրէն համբուրելով տղաքը) Մնաք
բարով Թիրի և Միրի :
- Միրի** — Օ՛հ , օ՛հ , զիս կ'այրէ :
- Թիրի** — Օ՛հ , օ՛հ , քիթս այրեց :
- Լոյսը** — Եկո՛ւր , Կրակ . մեզի՛ մղոց այրուցքը :
Յիշէ թէ դուն ծխնելոյզիդ մէջ չես :
- Կրակը** — Ներեցէ՛ք , ալ չեմ ընկր . . . : Մի՛ մոռնաք
զիս . ես ալ մարդուն բարեկամ եմ . ձմեռը ձեզ
պիտի տաքցնեմ , և շաքանակ կարմրցնեմ ձեզի
համար :

- Ջուրը** — Ես ձեզ պիտի համբուրեմ առանց ցաւը-
նելու , շատ փափիօրէն :
- Կրակը** — Զգուշացէ՛ք ձեզ պիտի թրջէ :
- Ջուրը** — Ես սիրալիր և բարի եմ մարդերու հանդէպ :
- Կրակը** — Հապա քու խեղդածնե՛րդ :
- Ջուրը** — Սիրեցէ՛ք ջրհորները , ունկնդրեցէ՛ք առ-
ուակներուն . . . ես միշտ հոն պիտի ըլլամ . երբ
իրիկունը աղբւրին քով կը նստիք , աշխատե-
ցէք հասկնալ թէ ինչ կ'ըսէ ան ձեզի . . . աւա՛ղ
շատ չեմ կրնար խօսիլ , արցունքներս կ'արգի-
լեն խօսելէ :
- Կրակը** — Բաւական է , բաւական խօսածներդ , ամ-
բող պալատը հեղեղեցիր . ես չեմ կրնար լողալ :
- Շաւտը** — Եթէ ձեր յիշողութեան մէջ փոքրիկ ան-
կիւն մը ունիք ինծի համար , յիշեցէ՛ք որ իմ
ներկայութիւնս միշտ քաղցր եղաւ ձեզի համար .
մնա՛ք բարով :
- Լոյսը** — Կարգը ինծի եկաւ , դաւակներս . եկէ՛ք
վերջին անգամ մը համբուրեմ ձեզ :
- Թիրի և Միրի** (Քրակն իր կախուղայով) Մ՛չ , ո՛չ , ո՛չ .
Լոյս , մեզի հետ կեցիր , մեր ծնողքը բան չըսեր :
- Լոյսը** — Աւա՛ղ , չեմ կրնար կենալ . . . Ես Ջուրին
նման ձայն չունիմ , այլ միայն պայծառութիւն՝
զոր մարդ չի հասկնար . . . բայց ես կը հսկեմ մար-
դուն վրայ մինչև իր կեանքին վերջը . . . Երբէք մի՛
մոռնաք որ ե՛ս ձեզի կը խօսիմ ամեն լուսնի լոյ-
սով փայլող աստղով , ամեն ծագող արշալոյսով ,
ամեն վառ լամբարով , ձեր հոգիին ամեն լու-

սաւոր խորհուրդներով . . . : Անա դուռը բաց-
ուեցաւ , մտէ՛ք գաւախներս , մտէ՛ք : (Իռուր կը
զոցե տղայներուն ետեւէն : Վայրկեան սը բեւը կը
պարպուի . յետոյ պատը եւ փոփրիկ դուռը ներ-
կայացնող տեսարանը կրկին կը բացուի բեւին մեջ-
տեղ եւ կը յայտնե վերջին տեսարանը :)

ՄԵՏԱԹԵՆԷՅ

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ .

ԶԱՐԹՆՈՒՄԸ

(Տեսարանը ճիշդ նոյնն է ինչ որ Ա . Արարու-
ածին մեջ , միայն առարկաները , պատերը , մրնոյրոքը
անբաղդատելիօրէն բարձ կը բուին , աւելի զուարթ
եւ մոգական . առաւօտեան լոյսը ներս ինկած է պա-
տուհաններէն , ձախ կողմը խոր բուռի մեջ ինկած են
Թիլթիլ եւ Միլթիլ :)

(Կը մտնե մայրերնին՝ Մայր Թիլթիլ :)

Մայրը — Ելէ՛ք , ծոյլ տղաք . չէ՞ք ամչնար . ժամը
ուժըր գարկաւ եւ արեւը ծառերուն դագաթին
է . . . Տէ՛ր Աստուած , ինչպէս կը քնանան . . .
(կը ծոխ եւ կը համբուրէ :)

Թիլթիլ — (Արթնցած) Ի՞նչ . . . Լո՞յս . . . Ո՛ւր է . . . ո՛չ ,
ո՛չ . մի՛ երթար :

Մայրը — Լո՞յս , հարկաւ թէ լոյս է առաւօտէն ի վեր .
ի՞նչ ունիս գաւախս բաւական կուրցած կ'երեւ-
ւիս

Թիլթիլ — (Աչկերը շփեղով) Մամա , դո՞ւն ես . (տղայը
կ'ընկն իրենց ճամբորդութեան մասին բաներ
ւը խօսիլ . մայրը կը զարմանայ . կը կարծե որ
տղայը կը գտնանցեն եւ խենդեցած են . արտա-
ուելով) « Երէ՛կ գիշեր հանգիստ քուն դրի՛ զա-
նոնք , այս առաւօտ բուն մը ունին . չեն գիտեր
թէ ինչ կ'ըսեն . ճամբորդութեան մը մասին
խօսք կ'ընեն . կ'ըսեն թէ տեսած են իրենց մեծ
մայրն ու մեծ հայրը որոնք մե՛նած են . » կը
հարցնէ տղաքներուն . « Այս ամենը այս գիշեր
երազեցի՞ք :

(Կը մտնե դրացի Պերդիմիօր , պզտիկ ծեր կին մը
որ Ա . Արարուածի Ոգիին կը նմանի :)

Դրացին — Բարի լոյս գոյ վրանիդ . չնորհաւոր
Ծ՛նունդ :

Թիլթիլ — Ոգին է .

Դրացին — Եկեր եմ քիչ մը կրակ ուզելու ձեզմէ .
չատ ցուրտ է այս առաւօտ . . . Բարի լոյս տղաք-
ներս :

Թիլթիլ — Ոգի Պերդիմի . Կապոյտ Թոչոււնը չի կրցի
գտնել :

Դրացին Ի՞նչ կ'ըսէ :

Մայրը — Ինձի մի՛ հարցնիր , ինչ ըսելին չեն գի-
տեր :

Թիլթիլ — Ոգի Պերդիմի , մեզի չե՞ս բարկացած :

Մայրը — Դրացի՛ , ինչպէս եղաւ ֆոքրիկ ազջիկդ :

Դրացին — Դեռ անկողինն է . բժիշկը կ'ըսէ թէ ջղա-
ւին տկարութիւն տունի . գիտեմ թէ ինչ բան կրնայ

նայ բուժել զայն . միայն այս առաւօտ ուզեց զայն . իր Մնունդի տուփը :

Մայր — Այո՛ , գիտեմ , թիլթիլն թռչունը ըսել կուզես . . . լաւ , թիլթիլ , այդ թռչունդ խեղճ աղջկանը պիտի չտամ վերջապէս . դուն անոր վրան անգամ չես նայիր , մինչդեռ խեղճ աղջիկը կը մեռնի անոր համար :

Թիլթիլ — Իրաւ է . . . ո՛ւր է իմ թռչունս . հոն է վանդակը . Միթիլ , կը տեսնե՞ս վանդակը . Հացին կրած վանդակն է . այո՛ , այո՛ , նոյն վանդակն է , բայց միայն մէկ թռչուն կայ մէջը . միւսը կերած արդեօք . . . Կապոյտ է . . . բայց իմ աղանիս է . . . աւելի կապուեցած ըլլալու է զնայէս ի վեր . . . ասիկա Կապոյտ թռչունն է զոր կը վնասէինք . . . այնչափ հեռուն դացինք . մինչդեռ ան հող է եղեր . . . (վանդակը կախուած սեղեկ վար կ'առնէ եւ դրացիին օտրոյ) Ահաւասիկ , տիկին Պէրլինկօթ , դեռ բաւական կապոյտ է , շուտով աղջկանդ տուր :

Թիլթիլ — (Հօրը եւ մօրը դառնալով) Տանը ինչ ըրած էք . ճիշդ մեր թողուցածին պէս է , բայց աւելի գեղեցկացեր է . ամեն բան նոր է եւ փայլուն :

(Իռուր կը բաղխեն)

Գրացի — (Շատ գեղանի աղջկան մը ձեռքէն բռնած ներս կը սեղէ . աղջիկը կուրծքին սեղնած է թիլթիլին աղանին) Կը տեսնէ՞ք հրաշքը :

Մայր — Անկարելի . . . կրնա՞յ քալել :

Գրացի — Նոյնիակ պարել , նոյնիակ թռչիլ , նրբ թըռչունը տեսաւ , ցատկեց անկողինէն դէպի պատահանը տեսնելու թէ թիլթիլին աղանին է . . . յետոյ հրեշտակի մը պէս դէպի փողոց նետուեցաւ եւ շունչս հագիւ հոս ասի :

Թիլթիլ — (Աղջիկը դիտելով) Ո՛րքան կը նմանի Լոյսին .

Գրացի — (Աղջիկը թիլթիլին բազուկներուն մէջ հըրեղով) զնա՛ աղջիկ , թիլթիլին շնորհակալութիւն յայտնէ :

(Թիլթիլ վախցած , փախ մը ետ կ'երթայ .)

Մայր — Թիլթիլ , ի՞նչ ունիս . կը վախնաս փոքրիկ օրիորդէն . եկ՛ւր . աղուսը համայր մը սուր անոթ . դուն աճկաս չէիր . . . ուրիշ մըն ալ . կը թուի թէ պիտի լաս , չէ՞ :

(Թիլթիլ աղջիկը համարներէ վերջ , քիչ մը կոշտօրէն , վայրկեան մը կը կենայ անոր առջեւ , եւ երկու զգալը իրարու երես կը նային առանց խօսելու . յետոյ թիլթիլ աղանին գըռխը կը շոյէ .)

Թիլթիլ — Քաւակոն կապոյտ է :

Աղջիկ — Այո՛ , շատ կը սխալմ գայն :

Թիլթիլ — Աւելի կապոյտանըրը տեսած եմ . բայց ինչ որ ալ ընես չես կրնար բռնել զանոնք . բան մը կերած :

Աղջիկ — Ոչ գեռ . ի՞նչ կ'ուտէ :

Թիլթիլ — Ուտէ բան . ցարեն , հաց , եգիպտացորեն , մարախ :

Աղջիկ — Ի՞նչպէս կ'ուտէ :

Թիլթիլ — Կառուցով . տո՛ւր որ ցուցնեմ քեզի . (կաշ-

խասի աղջիակն ձեռքին առնել աղաւնին օգոս
ֆաղեղով իրենց շարժումներու դեղեւումեն՝ կը
փախչի եւ կը թռչի։)

Աղջիկը — (Յուսահասութեան ճիշ մը արձակելով)

Մայր, մայր, փախա՛ւ, փախա՛ւ։ (կը հեկեկայ.)

Թիւրի — Հոգ չէ. մի՛ լար. կրկին պիտի բռնեմ զայն.

(բեմին առջեւ զարով եւ ունկնդիրներուն խօսե-
լով։) Եթէ ձեզմէ մէկը գտնէ զայն, բարի պիտի

ըլլայ զայն մեզի վերադարձեալ... Մեր երջան-
կութեան համար պէտք պիտի ունենանք անոր
վերջը։

ԽԱՍԻՍԵՆ

ՎԱՐԱԳՈՅՐ

504-

« Ազգային գրադարան »

NL026475

GG24